

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁSŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok ... 4 koruny — hal.

Na pol roka ... 2 " — "

Na štvrt roka ... 1 " 20 "

Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :

Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 páp. komorník.

Majiteľ a vydavateľ :

JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.

sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
 ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedneho 5 stĺpcového
 nonpareill riadku 80 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Všeobecný štrajk.

Židovskí vodcovia socialdemokratického robotníctva odhodlali sa ku rozhodnému kroku. Ustanovili totiž, že 10. októbra, v deň prvého zasadnutia krajinského snemu, pobláznia robotnícky ľud a dovedú ho s veľkým hlukom pred parlament. Robotníctvu totiž začínajú sa od jedného času oči otvárať a prestáva kímiť Jakobov. Židovskí vodcovia preto, aby ochladnutému robotníctvu dodali dobrej vôle, postarali sa o

novú komédiu. Robotníctvo kričí síce o chlieb pre seba a pre svoje rodiny, Jakobovci ale usporiadajú mu peknú a veľkú zábavku a vypovedali na deň 10. októbra *všeobecný štrajk*.

«Slovenský Týždenník», ktorý ako všetko, čo socialdemokrati robia, schvaluje aj tento jejich krok a píše o tom nasledovne: «Dňa 10. októbra, dňa prvého zasadnutia snemu na jaseň, nebude robiť v Pešti ani jeden robotník. Viete, čo to znamená, keď tisíce ľudu vypovedia odpočinok a složia prácu? To tolko znamená, že

Eskymácke ženy.

Pešf nebude mať za jeden deň svetla, nebude mať vody, nebude mať mäsa, nebude mať riadnejšej potravu, sluha neobsluži, vozka nezavezie, rozkáž pán, urob sám». — Takto si tento hrozný deň vymalovala socialdemokratická fantázia. Jestli ale v Pešti včas všeobecného štrajku nebude chleba, mäsa, vody, ani žiadnej potravu, čo budú jesť socialdemokrati? Jakubovci očakávajú snáď mannu, alebo krepeličky, ako kedysi jejich otcovia na púšti?

Rozpálení socialdemokratickí vodcovia rozhodnutie svoje dali na vedomie robotníctvu manifestom, ako dajakí panovníci sveta. V tomto manifeste o posvätnéj osobe kráľa píšú nasledovne: «Kráľ môže zlomiť svoj sľub, vŕľa ale ľudu stojí nad vôľou vlády a nad vôľou kráľa». «Dňa 10. októbra začína sa revolucionársky boj». Posledné slová tohoto židovsko-socialdemokratického manifestu znejú: «*Nech žije revolucionárska socialdemokracia!*»

Z tohoto manifestu socialdemokratických Jakubov aj slepý vidí, že oni ľud do revolúcie ženú. Je to o jednu príčinu viacej, aby sa ľud s opovrnutím od nich odvrátil. Pri každej revolúcii totiž najviacej trpí ľud. Ten obetuje svoj život a svoj majetok. Z príležitosti revolucionárnych pohybov židovským vodcom zriedka sa čo stane. Tí ufrknú zavčasu. Jedine ľud krváca. Nech teda nesadá ľud na lep socialdemokratickým vodcom. Oni svet len klamú jejich prázdnyimi heslami. Prítomne balamútia robotníctvo so všeobecným volebným právom. O prevedenie volebnej reformy ale neide socialdemokratom. Majú oni celkom iné plány. Ako tieto plány vyzerajú, to vidíme z nasledujúceho:

Socialdemokratické noviny «Népszava» hneď po uverejnení zvestného manifestu prezradily, čo Jakubom vlastne na srdci leží. Píšú tieto noviny celkom otvorene, že socialdemokrati ochotne zrieknu sa všeobecného volebného práva, jestli väčšina koalície prevedie odlúčenie cirkve od štátu tak, ako sa to vo Francúzsku stalo. Jestli teda shabú všetky cirkevné majetky a zosťátia školy, Jakubovci ochotne zastavia na deň 10. októbra vypísanú socialdemokratickú revolúciu. Weltner, Bokányi a jejich druhovia sa vďačne zrieknu všetkých práv ľudu, ešte aj všeobecného a tajného hlasovacieho volebného práva po obciach, nech len katolíkom poodobe-

rajú majetky cirkevné, školy, kostoly a všetky práva. Z tohoto vidno, že celý pohyb socialdemokratov a jejich druhov za všeobecné volebné právo je len humbug a ohavné balamútenie ubiedeného ľudu.

Nech teda kresťanský ľud konečne už raz otvorí svoje oči a nahliadne, že čo socialdemokrati a jejich privrženci hovoria a píšú o všeobecnom volebnom práve, to je všetko klamstvo. Oni ohlasujú revolúciu, ináč by nepísali v jejich manifeste: nech žije revolucionárska socialdemokracia. Oni sú hotoví zrieknuť sa každého, ešte aj volebného práva ľudu všeobecného, len nech je katolícka cirkev olúpená majetkov, pozbavená všetkých práv, uponížená, potupená a utlačená tak, ako vo Francúzsku.

Ktorý pokoja milovný a triezvo zmýšľajúci občan mohol by sa oduševňovať za takú stranu, ktorá verejne píše o sebe, že je ona revolucionárska? Ktorý veriaci a cirkev svoju opravdu milujúci katolík mohol by sa pripojiť ku takej stránke, ktorá verejne žiada potupenie, utlačenie a ozbijanie jeho svätej cirkve? Nie, pokoja milovný občan a veriaci kresťan a katolík sa ku červeným socialdemokratom a jejich privržencom nikdy pripojiť nemôže!

Volebná reforma prevedená bude aj bez socialdemokratov. Kresťanská ľudová strana pracuje neustále a neunavene na tom, aby volebné právo zreformované bolo na spravodlivom a kresťanskom základe. Zásady kresťanskej ľudovej strany treba rozširovať na ľudových shromaždeniach a v súkromnom živote. Nech každý kresťan a katolík cíti, zmýšľa a žije po kresťansky, čo dokáže tým, keď sa stane neohrozeným privržencom a podporovateľom tých zásad, ktoré kresťanská ľudová strana má obsažené v programme svojom. Agitovať treba po všetkých dedinách a tých najodľahlejších kútoch za pravdy kresťanstva. Všetky kraje nech sa teda organizujú pod zástavou kresťanskej ľudovej strany, ktorá bojuje za práva a napomoženie ubiedeného ľudu. Víťazstvo kresťanstva je zaniknutie socialdemokracie, tejto zkaždy človečenstva! A tak teda každý verný kresťan a katolík volať má: Nech žije kresťanská ľudová strana!

Kresťania katolíci, čítajte len dobré katolícke knihy a časopisy!!

Pre kresťanských rodičov niečo o výchove dieťaťa.

Aby človek skrze vyučovanie mohol vzdelávať dieťa, dal mu Boh rozum a duševné schopnosti. Dieťa od najútlejšieho veku treba ale nielen vzdelávať, lež aj vychovávať. Ku vychovávaniu dieťaťa povolani sú v prvom rade rodičia, potom už nasleduje škola. Od výchovy, akú rodičia dieťaťu svojim udelujú, všetko závisí pre celú jej budúcnosť. Zdravého ducha a tela dieťa od najútlejšej mladosti náklonné je k učeniu. Kto sa o tom chce presvedčiť nech pohliadne na nevinné dieťa. Pozorne strežie na každé slovo našich úst, počúva na každé slovo, keď sa s ním shovárime, bárs nás možno aj nerozumie. Prvé vyučovanie sa najhlbšie vreže do pamäti, do útleho srdca a do nevinnej duše dieťaťa. Vyučovanie otca a matky, zvlášte ale matky je najhlavnejšie pre dieťa. Veď kto pozná a kto rozumie lepšie dieťaťu, ako vlastná jeho matka. Výchova, ktorú matka dá svojmu dieťaťu, je lepšia, ako prednášky najmúdrejšieho profesora university. Sladké a prívetivé slová matky nikdy sa z pamäti dieťaťa nevytrú. Po dlhých rokoch, po veľa zlých krokoch, keď už aj veľa pamätihodných vecí dieťa zabudne, napomínania a poučovania dobrej matky do vysokého veku ostanú v pamäti človeka a vie sa na ne rozpomátať. Hlavná vec je, aby matka dieťa svoje začala vyučovať na základe kresťanskej viery. Kresťanskí rodičia dieťa svoje ešte ako nemlúvna obetujú pod ochranu Matky Božej a i sami spolu s ňou pracujú na tom, aby ich dieťa vychovávané bolo v bohabojnosti. Je-li ale dieťa natoľko dospelé, že v chráme Božom vie sa slušne držať, treba ho ta sebou pojať, tam mu to, čo ho najväčšmi zaujíma, treba jednoduchými slovami vysvetlovať a napomínať ho na to, že všetko to, čo tam vidí, slúži na česť a chválu Božiu.

Takto pokračujúc, dieťa prichystá sa časom i do školy, kde mu budúceho učiteľa nie jako tyrana, lež ako druhého otca predstavia.

Cez školský rok ustavične pečovať majú rodičia o dieťa svoje, ako sa ono v škole drží, aký prospech preukazuje vo výchove, vo viere a vo vyučovaní. Takýmto spôsobom pracujú spolu s učiteľom. Z dieťaťa takto za mladý vychovaných

stávajú sa potom hodní údovia ak cirkve, tak i vlasti, slovom spoločnosti ľudskej.

Vyznať nám ale treba, že za našich časov bohužiaľ nie každý rodič pečuje po kresťansky o svoje dieťa, jak v nevinnom veku jeho, ako i v školskom čase. Kolko je takých rodičov, čo len zriedka sa pýtajú žiaka: «Či si sa naučil lekciu?» Stá a stá rodičov povie na toto. «Ja sa nemám kedy s dieťaťom zapodievať, len keby mu mal dať čo jesť a obliecť, veď je to povinnosťou kňaza a učiteľa!» Kolko je zase takých rodičov, zvlášte po hornovidienských dedinách, čo ešte hrešia a vystupujú proti učiteľovi pred očima dieťaťa, keď toto má chuť k učeniu a doma sa s úlohou v škole naloženou zaoberá. V zaslepenosti svojej nejedni rodičia takto hovoria: «Človek si so svojim vlastným dieťaťom nemôže rozkazovať». Nachodia sa rodičia, a mnohí, ktorí dľa zákona svoje deti do školy posielajú nechcejú, za to ale od jary až do pozdnej zimy vystráňajú ich za všeliakých pastierov. Keď príde zima a pre deti nenie doma už zamestnania, vtedy nedbajú o to, keď aj do školy idu, len aby sa ich ztriasli a jejich kriky nemuseli doma počúvať.

Za to ale, že sú mnohí rodičia nedbanliví, zákon poslúchať musia! Rodičovská nedbanlivosť ukazuje sa na tvári a držaní dieťaťa hneď na prvší pohľad, ako do školy vstúpi. Tu hneď vidno, ako sa s ním doma zaoberajú, trápia a akej výchovy je účastné. Z dieťaťa istotne môžeme zatvárať na rodičov, z dieťaťa poznáme rodičov a jejich domáci život. Každému dieťaťu by sa mohlo povedať: «Ty máš poriadnu, pobožnú, alebo ty máš neporiadnu a nesvedomitú matku». «U vás panuje poriadok a čistota, alebo u vás musí byť neporiadok a nečistota». Veď to priam vidieť a zavoňať sa dá na dieťaťu. Ako a z čoho? Nuž tak a z toho, keď dieťa v siedmom roku sa ešte ani prežehnať, nevie sa pomodliť Otčenáš, Zdravas a Sláva. Alebo telesne z čoho to poznáme? Zase z toho, keď matka dieťa svoje pošle do školy odpoly nahé, otrhané, neumyté, dievčatá zvlášte neučesané, plnú hlavu hmizom. Čo si môžeme o takýchto rodičoch myslieť, čo o nich povedať? Dobrému sa od takej matky dieťa nenaučí, pekný príklad od nej nevezme. Bude z neho potom v pozdnejšom veku dľa starého porekla: «Aká matka, taká Katka». Ja

to hovorím, že takíto nedbanliví rodičia sami na seba pletú si korbáč.

Nikto sa nevie tak pekne vyhovárať, ako nesvedomití rodičia. Táto výhovorka ale nenie ani tolko hodna ako drevený groš. Na nerozumné stvorenie pozrite nedbanliví rodičia! Čo tu vidíte? Bocian ukazuje svojim mladým, ako majú lietieť. Mačka učí svoje mladé, ako majú myši lapať. Kresťanskí rodičia, berte si príklad aspoň od nerozumného stvorenia! Nebudte horší, ako je toto. Nezanedbávajte vaše detky, vychovávajte ich v bázni Božej doma. Posielajte ich poriadne do školy. Nábožná, kresťansko-katolícka výchova je to najneoceniteľnejšie a najpeknejšie dedičstvo, ktoré dieťkam svojim zanecháte, keď vás Boh k sebe povolá, bo toto ani mol, ani hrdza nezožerie, ani zlodej neukradne, bo je to najvzáctnejší poklad pre časnosť a večnosť.

Fridrich Mattyasovszky, učiteľ.

Ochraňujme dedinský ľud.

Dr. Heim, horlivý katolík, ktorý v južnom Nemecku zaoberá sa so sriadením obilných skladov, v reči, ktorú povedal pri valnom shromaždení nemeckých katolíkov vo Würzburgu, povzbudzoval nemecké obecnstvo katolícke, aby keď stará sa o priemyselné a fabrické robotníctvo, nezabývalo sa zaujať aj o poľných hospodárov a o robotníctvo hospodárske. Katolícky horlivec tento v reči svojej aj na to upozornil nemeckých katolíkov, aby dávali pozor, bo ináč tak môžu pochodiť, ako obyvateľstvo Uhorska, kde medzi poľnými hospodármi a hospodárskymi robotníkmi v hrozných rozmeroch šíri sa zka-zonosná socialdemokracia.

Tomu je aj skutočne tak. Na Dolniakoch poľní hospodári a robotníci priznávajú sa s každým dňom viacej ku zásadám socialdemokratickým. Táto smutná skutočnosť nedá sa zapierať. Ako vznikly pohyby socialdemokratické, hovorilo sa vôbec, že najmä nižšie triedy ľudu nedajú sa zvádzať takým učením, ktoré je protivné pravdám náboženským. Skúsenosť prítomne, bohužiaľ, o protivnom nás presvedčuje. Nachodia sa tiež ľudia ešte aj dnes, ktorí socialdemokratické pohyby držia len za módu. Hovoria nejednami, že dnes v móde je socialdemokracia a že

nastanú časy, keď ona zase z módy vyjde. Pre prísne uvažujúceho človeka je toto veľmi slabá potecha.

Socialdemokracia nenie žiadon článok módy. Každý musí uznať, že je to pohyb spoločenský, ktorý nevisí v ľufte, lež hlboké korene púšťa do srdca ľudu a dáva smer jeho smýšľaniu a účinkovaniu. Je to myšlienka, ktorú nezastavia, hory, rieky, lež ani kanóny a bajonetty, a kde sa táto myšlienka doposiaľ ešte nevkĺzla, ľahko sa ta uhniesdi v budúcnosti. Predstavme si väčšiu dedinu. Celá obec nachodí sa v príkladnom poriadku. Ľud je pracovitý, striezlivý a nábožný. Ktokoľvek na túto dedinu pohliadne, myslí si, že tam nenie žiadneho nebezpečia. O takejto dedine hovorí sa vôbec, že tam každý spokojne spať môže. Kým tu ale ľudia pokojne driemu a spia, vklzne sa do dediny nepriateľ, donesie so sebou päťdesiat, alebo sto výtiskov novín, ktorými sa ľud búri proti biskupom, kňazom, náboženstvu a svetským vrchnosťam a tichá i poriadna dedina premení sa takrečeno cez jednu noc. V druhej dedine zase nemá ľud žiadneho vodcu. Razom ten, čo by mal byť vodcom ľudu prekvapený zbadá, že socialdemokrati stádo odvádzajú. Veľká chyba sa stala, povie na to daký priateľ ľudu. Zakročiť treba proti tomuto pohybu. Aj sa zakročí. Čo ale povie na to ľud vtedy? Zaiste len tolko: a prečo sa prvej o nás nikto nestaral?

Keď v daktorom kraji vypukne nákazlivá a nebezpečná nemoc, na príklad kolera, pečlivá vrchnosť porobí prísne poriadky k zatlačeniu a prekazeniu strašnej nemoce nielen v tej obci, v ktorej už vystúpila, lež aj v celom okolí. Podobne treba zakročiť aj proti tej terajšej spoločenskej chorobe, ktorej meno je socialdemokracia a to tým viacej, bo zvlášte vo verejno hospodárskom ohlade je u nás veľa neriadu, nad čím sa náš ľud nielen pohoršuje, lež aj rozhorčuje. Rozhorčený človek ale, ako známo, sa ľahko bárs ku čomu odhodlá.

V Päťkostoloch vydržiavali nedávno kongressy hospodári, priemyselníci a iní. Každý vykladal verejne svoje stížnosti. Ponosám nebolo konca-kraja. Čo keby sa naši roľníci dali ponosovať! Nejedon si pomysli: o každého zaujímajú sa v krajine, starajú sa o robotníkov, úradníkov, len o chudobného sedliaka sa nikto ne-

stará. Toto ale nenie celkom pravda. Na veľa miestach a v mnohom ohľade starajú sa aj o sedliaka, na veľa miestach ale o úbohého sedliaka nestará sa nikto.

Toto ale nenie v poriadku. Stav roľníckeho, úbohej sedlače zaujať sa má krajinské zákonodarstvo a vláda. Ochraňovať treba dedinský ľud. Kresťanská ľudová strana ako doposiaľ bránila ľud dedinský v zákonodarstve na krajinskom sneme, ako vplyv svoj v smerodajných kruhoch krajiny uplatňovala k dobrému našej sedlače, tak neprestane naliehať na tom, aby vodcovia ľudu vo všetkých dedinách zakladali kresťanské spolky. V ktorej dedine prekvitajú kresťanské spolky, tam ničoho nemôžu vyvieť nepriatelia nášho ľudu, socialdemokrati a iní neverci. Najbezpečnejšou ochranou každej dediny sú kresťanské spolky.

Idu domov.

Kto ide domov? Dľa zpráv stoličných právomocností Hornouhorska idu domov mnohí z nášho ľudu, čo sa vysťahovali do Ameriky. Idu domov, ne jeden zklamaný v jeho nádejach a keď vkročia na zem svojich otcov, ani ten batôšček čo so sebou vzali, nenie ťažší a väčší, ani oni sami nestlští. Ba môže sa povedať, že od tých čias, čo svoje rodisko opustili, všetkého im ubudlo. Ubudlo im telesnej sily, ubudlo im peňazí, s ktorými sa na cestu pustili, nadovšetko ale zmyzly pred jejích očima tie krásne obrazy, ktoré ich ku vysťahovaniu zväbily. Všetci zaiste v tej nádeji pustili sa na cestu, že ako náhle sa prevezú cez širočizný Oceán vkročia hneď na zem, kde cesty aspoň na jeden meter dláždené sú zlatom. Človek ako sa ku zemi zohne môže si tohoto zlata do vreca nabráť koľko len chce.

Tieto pekné sny úbohý ľud, čo sa včul, dľa úradných zpráv svetských vrchností domov poberá, nechal v Amerike tiež aj svoje mozolné groše a neostalo mu z nich ani tolko, čo by si bol mohol chleba kúpiť vo vlasti dollárov. Za šťastlivých sa držia tieto úbohí ľudia, že sa domov mnohli navrátiť, do tej zeme, ktorú za svoju macochu považovali, kým ju neopustili, včul ale za šťastlivých sa držia, že doma byť môžu. Mnoho,

veľmi mnoho koštuje náš ľud ten výlet za široké more a kým sa mu tam oči otvoria. Nech to ale k poučeniu slúži všetkým, čo sa zo škody druhých naučiť vedia dajakej dobrej veci.

To hovoria všetci, čo sa z Ameriky domov navracajú, že tam neslýchane mnoho museli robotovať, aby si tolko usporili, čo by sa domov navrátiť mohli. Chuť totiž, aby v Amerike na dlhý čas ostali, prešla ich čoskoro. Nemuseli tam síce hladovať, lež pri tak ťažkej a namáhavej robote, akú tam vybavovali za kúsok vzdajšieho chleba, kúpiť si môžu doma koláča, ba ešte aj mäsa.

Čo sa naši ľudia v Amerike naučili, to len pred nimi mohlo byť dačo nového. Pravda je, že si človek vyrobiť môže na chlieb v novom svete, lež aj to je pravda, že kto chce a vie pracovať, tomu ani v Uhorsku netreba hladovať. Ba jestli dakto u nás tak a tolko pracuje, ako je prinútený v Amerike, vtedy za jeho unovanie väčší kus chutnejšieho chleba dostane ako mzdu, než v cudzom svete.

Vyznať treba, že naši ľudia ani tolko pracovať, ani tak ťažké roboty nechcejú vybavovať doma, ako sú prinútení v cudzom svete. Možno že robotník v Amerike cez jeden deň aj trikrát tolko zarobí, ako doma; to je ale skutočná vec, že tam potom robotník viacej a aj ťažšie musí robiť cez jeden deň, ako u nás v Uhorsku za celý týždeň.

Jednotliví zamestnávateľia robotníctva nashrňajú na milióny majetku v Amerike, u nás toho ani desiatu čiastku. Nenie teda pravda, že vybavenú robotu v Amerike lepšie platia ako u nás.

U nás vôbec na všetky strany chybuje robotníctvo každého druhu. Z toho teda nasleduje, že kto chce a vie doma pracovať, dostane dostatočnej roboty a zaslúži si aj hodný výrobok. Čím väčší je ale výrobok, tým viacej a tým ťažšie treba zaň pracovať. Je to tak po celom svete, v Amerike priam tak, ako aj u nás v Uhorsku.

Idu teda domov naši ľudia z Ameriky a keď sa na svoje vlastné oči presvedčili o tom, koľko a ak ťažko pracovať tam musí človek za kúsok každodenného chleba a ak ťažké a namáhavé obete žiada terajší svet od jedného každého robotníka a keď sa z toho poučia aj druhí, výlet

jejich do cudzieho sveta nenie bez všetkého osohu. Pravdu teda hovorí to staré porekadlo: «Všade dobre, ale doma najlepšie».

Bodaj by sa čím viacej ľudu z Ameriky domov navrátilo.

POLITICKÉ CHÝRY.

Dr. Alexander Giesswein pred svojimi voličmi.

Vyslanec kresťanskej ľudovej strany dr. Alexander Giesswein posvätil nedávno kaplnku v obci Pomogy (stolica Moson) ku cti Panny Marie ľudskej vystavenú. Pri tejto príležitosti navštívil vo volebnom okrese svojom aj obce Bánfalu, Illmitz, Téteny, Valla a Mosonszentandrás a držal účtovanie pred veľkým počtom shromaždených voličov rečou, v ktorej medzi iným vyslovil sa nasledovne:

Keď dnes vo verejnom živote porovnávajú ľudia politiku roku 1848. s politikou roku 1868. dopúšťajú sa nemalej chyby. Obe tieto politiky zastávajú zvláštne idey, ktoré ale neprotivia sá jedna druhej. Jedna za stáva ideu neodvislosti vlasti a druhá zase uplatňuje ideu vernosti ku kráľovi. Obe tieto myšlienky sú neoceniteľnej zvláštnosti, nedávajú ale výlučného smeru politickému účinkovaniu našemu. Ja, keď vidím, ako politické kruhy naše pod heslami 48. a 67. proti sebe bojujú, vždy mi prichádzajú na myseľ dvaja bratia, ktorí tak dlho pravotia sa o spoločnú záhradu, komu má ona patriť, kým záhradu i s celým ich majetkom vezmú im advokáti.

V našich časoch potrebná je zvlášte sociálna politika. Po najbližších voľbách aj celkom iné stránky budeme spatrovať na politickom dejíšti. Hrdinovia premoženého liberalizmu vystupujú už pod celkom novými zástavami, hneď hovoria o sebe, že sú radikáli, hneď zase bratričkujú sa so socialdemokratmi a celým vystupovaním jejich len to dokazujú, že sa celkom odtrhnúť chcú od jejich minulosti so všetkým, čo na to upomína. Takéto postupovanie je ale opravdová protiva pokroku.

Týmto oproti stojíme my, čo sociálny vývin našej vlasti zabezpečiť chceme od koreňa. My prevádzame politiku nie ztroskotaním všetkého jestvujúceho, lež na základe kresťanskej pravdy, ako je to označené v programe kresťanskej ľudovej strany.

Hospodárske pomery naše dvoje žiadajú od nás: prácu a zem! Keď toto nevieme dať vyvinujúcemu sa ľudu našej vlasti — vysťahuje sa do Ameriky.

Sociálna politika žiada parlamentárnu reformu. Te-

rajšia vláda túto otázku vzala do svojho programu a sa s ňou aj zaoberá. I keď aj nahliadame, že riešenie takejto vážnej veci veľkej obozretnosti a mnoho času vyžaduje, vyznať musíme, že ľud konečne pravdu má, keď sa v tomto ohľade dačo pozitívneho chce dozvedieť o plánoch vlády. Očakávame nadovšetko, že táto reforma obsahovať bude v sebe tajné hlasovacie právo.

Účtujúceho vyslanca kresťanskej ľudovej strany prijali voličia vo všetkých obciach okresu s najväčším oduševnením.

Pusztaszer.

Pusztaszer je rozsiahla pustatina ležiaca v stolici čongrádskej. Neďaleko Segedína na severnej čiaske tejto pustatiny rozprestiera sa jazero Körtvéles. Tu bol vydržiavaný prvý krajinský snem, ktorý údajne trval za 35 dní a na ktorom knieža Arpád spolu s ostatnými vodcami, vyniesli prvé zákony, dľa ktorých bolo treba vtedy založenú krajinu Uhorsko spravovať, určili práva a povinnosti každého, čo vo vlasti uhorskej prebýval. Pozdejšie na tomto mieste vystavený bol kostol a kláštor benediktínov, z ktorého poostalo už len niekoľko prastarých rumov. Na tomto mieste sriadená bola dňa 15. septembra krajinská slávnosť na pamiatku tisícročnej smrti zakladateľa terajšieho Uhorska, vodcu Árpáda.

Vyrovnanie s Rakúskom.

Riešenie otázky vyrovnania s Rakúskom nenie síce ešte prevedené, dá sa ale predpokladať, že terajšie porady zakončené budú pre Uhorsko s úspešným výsledkom. Kto s pozornosťou sleduje beh dlhého pojednávania v záležitosti vyrovnania, musí prísť k tomu úsudku, že vyrovnanie medzi Uhorskom a Rakúskom je alebo nemožné, alebo sa dá previesť. Keby bolo nemožné, uhorskí ministri by nemárnili dthé časy pri pojednávaniach vo Viedni. Ponevác ale porady o vyrovnaní vzdor nesmiernej zdĺhavosti ešte vždy trvajú, dá sa očakávať, že sa čoskoro zakončia k prospechu Uhorska. Toto ale prispeje k veľkému osohu verejného hospodárstva krajiny a spolu s tým aj ku hmotnému zveladeniu nášeho ľudu.

Kráľovské uznanie zásluh o cirkev a vlasť.

Jeho excellencia osvietený pán biskup nitriansky Imrich Bende slávil — ako známo — nedávno 60-ročné jubiläum svojho vysvätenia za kňaza. Jeho veličenstvo kráľ z tejto príležitosti cirkevného hodnostára vyznačil nasledujúcim telegramom:

«Dovolila prozreteľnosť Božská, že doplniť môžete dnes šesťdesiaty rok Vašeho kňazstva. Z príležitosti tejto zriedkavej slávnosti s úprimnou radosťou posielam Vám moje najsrdečnejšie blahoželania. S povďačnou uznanlivosťou rozpomínam sa na tie zásluhy, ktoré ste si v tomto čase účinnivosťou svojou nadobudnul o cirkev a vlasť. Franc Jozef».

Kresťania kupujte len u kresťanov!

Z CUDZOZEMSKA.

Z Rímu.

Svätý otec pápež Pius X. vydal prítomne encykliku, v ktorej udáva zásady cieľom prevedenia veľkého diela restaurácie spoločnosti ľudskej, ako to už blahej pamäti pápež Lev XIII. bol označil. Tieto zásady majú spolu byť programom budúceho účinkovania a pokračovania biskupov.

Marokko.

Jednotlivé kmeny zkladajú zbraň. Poneváž ale väčšina kabyľských kmenov žiada, aby v celej krajine rozhodné slovo, vplyv a vládu mali len domorodí a poneváž obyvateľstvo marokanske o železniciach a bárs akých európejských novotách ani slyšať nechce, výhľady na pokoj sú veľmi slabé.

Turecko.

Turecký sultán prvorodeného syna svojho Selima predstavil vláde ako dediča trónu. Zamýšľa spolu zrieknuť sa sultanátu ku prospechu dediča trónu.

Pozvanie.

Horliví voličia kresťanskej ľudovej strany volebného okresu héthársskeho v nedeľu dňa 22. septembra o polštvrtnej hodine popoludní v obci

Alsószalók

na priestore pred farou vydržiavajú

Ľudové shromaždenie

kresťanskej ľudovej strany s nasledujúcim programom:

1. Zahájenie shromaždenia. Drží: Dr. *Emil Gyuriss*, krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany.
2. O programme kresťanskej ľudovej strany a jej účinkovaní. Reční: *Koloman Brestyenzsky*, krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany.
3. Ľudová strana a malí ľudia. Drží: *Jozef Reiner*, farár.
4. Zakončenie shromaždenia kroz predsedu. Alsószalók, dňa 5. septembra 1907.

Riaditeľstvo.

Pozvanie.

Horliví voličia kresťanskej ľudovej strany volebného okresu malosibínskeho v nedeľu dňa 29. septembra roku 1907. o poltretej hodine popoludní v obci

Nagysáros

na priestore pred Jozefom Levendovszky vydržiavajú

Ľudové shromaždenie

kresťanskej ľudovej strany s nasledujúcim programom:

1. Zahájenie shromaždenia. Drží: *Georg Smrecsányi*, krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany.
2. O potrebnosti kresťanskej ľudovej strany. Drží: *Jozef Vassko*, farár zborovský.
3. O programme kresťanskej ľudovej strany. Drží: *Ján Telekessy*, dekan a farár.
4. O účinkovaní kresťanskej ľudovej strany. Drží: *Koloman Brestyenzsky*, krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany.
5. O volebnom práve a organizácii kresťanskej ľudovej strany. Drží: *Ján Kurimszký*, farár sinneiský.
6. O kresťanskej ľudovej strane a o malých ľuďoch. Drží: *Eduard Soltész*, péchujfalusský farár.
7. O potrebnosti terajšieho podporovania kresťanskej ľudovej strany.
8. Zakončenie shromaždenia kroz predsedu. Nagysáros, dňa 5. septembra 1907.

Riaditeľstvo.

K našemu vyobrazeniu.

Tam, kde zem na veky pokrýva sňah a ľad, totiž blízko severnej točene, ľudia sú veľmi malej postavy a volajú sa Eskymáci. Vyobrazenie dnešného čísla predstavuje nám dve takéto eskymácke ženy, z ktorých každá vedie jedno zviera. Tieto zvierence patria do rodu jeleňa a volajú sa soby a zdržujú sa slobodne po severných krajoch, kde si jedinkú potravu izlandský moch vyhrabávajú z pod sňahu. Prirodenná vec je, že tam ľudia, ako to vidíme na našom obrázku, oblečení sú vždy v bundách a ešte aj hlavu majú zakrútenú do zvieracích koží, bo v tých krajoch ustavične panuje hrozná zima a zem pokrytá je sňahom.

BESEDNICA.

Verný až do smrti.

Do tureckých bojov zavediem cteného čitateľa a z tých opíšem jednu udalosť, ktorú je hodno si zapamätať, bo je ona nanajvyš zaujímavá a poučná.

Bolo to roku 1648., že gróf Ladislav Eszterházy zväčšiť chcel zámok Fraknó, ktorý po otcovi svojom zdedil, a tým cieľom povolal ta mnoho robotníkov. Najväčší počet robotníkov záležal z tureckých vojenských zajatých, ktorí svedomite plnili prísne rozkazy grófove. Áno, verne pracovali, gróf aspoň nezbadal ničoho, čo by na iné bolo poukazovalo.

Medzi zajatými bol aj jeden janičiar, mal on bledú tvár a vpadnuté oči, krásny mužský obličaj jeho od zialu ale sa len zdanlive premenil. Veľkými očima svojimi kedy-tedy pohliadol k nebesám a keď sa obrátil k východu, za každým si hlboko vzdychol. Z jeho zadumeného snenia vytrhovaly ho obyčajne rozkazy na strážii postavených vojakov a vtedy horúcimi slzami kropil ťažké putá, čo mu na rukách a nohách cvendžaly.

Grófovi už viac ráz napadol tento bledý mládenec. Pri jednej príležitosti, ako službu konajúci vojak zase do práce nútil zbladnutého mladíka, nariadil gróf strážcovi, aby zosňal okovi Husseinovi, tak sa menoval totiž tento mladík.

Strážnik pokrútil hlavou, ale vyplnil pánov rozkaz, a potom ku veliteľovi zámku doviedol mladíka, ktorého gróf takto oslovil:

— Oblahčím ti väzenie, od teraz len mne samému budeš slúžiť a slobodne môžeš po zámku hore-dolu chodiť; ale povedz mi, či toto nevzbudí v tebe potom túžbu po úteku?

— Prisahám na veľikého proroka — riekol turecký vojak, — verne ti budem slúžiť a nespreneverím sa ti nikdy!

Dostál síce svojmu slovu, nebolo ale znať na ňom veľkej radosti, ba začal túžiť po úplnej slobode, čo z obozretnosti nikomu neprezradil.

Gróf obľúbil si Husseinu zo dňa na deň viac a viac, čomu najviac tešili sa jeho spoluväzni. Tých totiž zamýšľali vzbúriť sa a prosili Husseinu, aby im, ako veliteľov miláčok poskytol k tomu prostriedkov. Hussein ale prijal túto prosbu s opovržením a vyhrešil náležite svojich súdruhov, okrem toho zjavil všetko svojmu pánovi, prosiac ho, aby ztráže zdvojnásobil. Gróf bol až veľmi dojatý nad vernosťou svojho sluhu a nasledovne preriekol k nemu:

— Ty si už viackrát mohol zutekať, no neučinil si

to, ostal si mi verným, a preto chcem vždy milostivý byť k tebe. Žiadaj odo mňa čokoľvek chceš, žiadosť tvoja sa ti vyplní, lebo si toho hoden.

— Milosť udel pane tým neborákom, ktorí sú v tvojom zajatí, — preriekol mládenec, — lebo ich zaslepila túžba po otčine.

— Nech sa ti stane! — riekol gróf. — Tento raz udelujem im milosť na tvoju prosbu. To je ale málo pre teba. Pre seba samého žiadaj si milosti. Hovor a ja ňa vyslyším!

Na tieto slová grófove zaslzily sa oči Husseinove a on, hodiac sa na kolena pred svojim pánom, prosil o úplnú slobodu, hovoriac:

— Mám doma ženu, dvoje detí, ctihodného otea, ktorí snáď doma hladom mrú, alebo opustená stojí jejich chalupa, dovoľ mi, oh veľkodušný pane, abych sa mohol ku svojim navrátiť.

Čelo grófovo zamračilo sa nad tým, že svojho vyprobovaného sluhu má prepustiť, ničmenej dal mu slovo, a preto dojatý takto prehovoril ku nemu:

— Idz teda domov, milý sluha môj, srdce ma bolí za tebou, ľúto mi je tvojej vernosti, ale choď a pracuj pre svojich.

S naplneným vreckom vystrojil prešfastného janičiara.

— Na tvoju veľikú milosť — riekol potešený Hussein — nikdy nezabudnem, ani v najhroznejších hodinách ukrutného boja. Allah nech ňa opatruje na veky!

*

Roku 1654. znovu vtrhli Turci s veľikým vojskom na kvetúce mestá Uhorska. Pri Veľkých Vozokanoch stretly sa uhorské a turecké čaty. Rozhorčene bojovali na obidvoch stranách, bitka trvala už viac hodín, ale víťazstvo nenaklonilo sa ku žiadnej stránke.

Aj Hussein bol zase pri tureckom vojsku, a svojou mohutnou postavou vyčnieval vždy na najnebezpečnejších miestach. Zrazu spozoroval, že jedon čierno obrnený víťaz nesmierne pustoší a vraždí jeho súdruhov. Krv mu zvrkla a túžil vypomstíť sa na ňom za padlých tureckých hrdinov.

— Toho čierneho rytiera, stoj, čo stoj, musím zabiť! — zvolal Hussein a silno nabil svoju pušku, ponevác sa mu už tri gule odrazily od čierneho obrnenia.

Guľa nechybila, a čierny rytier zvalil sa z koňa, noha ale zamotala sa mu v stremeni a ohnivý kôň vliekol ho za sebou prudkým evalom, ako blesk. Hussein popchol za ním svojho žrebca a dohonil ho práve vtedy ako sa na zem zvalil s čiernym rytierom.

Obrnený víťaz ešte i vtedy krčovite držal v ruke svoj buzogáň. Hussein ale vytrhol náramnou silou z hrsti na zemi ležiaceho tú smrtonosnú zbraň, ovaliac čierneho víťaza po šišáku. Šišák odfrkol a Hussein poznal po zbladnutej na smrť tvári svojho niekdajšieho pána a milostivého dobrodincu.

Čo Hussein v tomto okamžení za bolesť cítil, to nemožno opísať. Nariekajúc, klesol na umierajúceho ví-

faza a preklínal to okamženie, v ktorom si za cieľ vytknul, že sa musí vypomstíť za svojich padnutých súdruhov.

Vojská znova oborili sa jedno na druhé a jeden Šimbaši (turecký kapitán) na Husseina, ktorý sa namáhal brnenie svojho bývalého pána rozopäť, či by ho k životu prebrať nemohol, skríkol:

— Napred, napred! Včul nenie času na koristenie!

Zúfalým rehotom odpovedal Hussein a zostal verne na svojom mieste. Neskoršie, ako sa Eszterházyho vojaci približovali k nemu, zdvihol ruky hore a takto ich prosil:

— Ja som zabil vášho veľkodušného pána! Áno, ja som ho zabil! Smilujte sa nado mnou, zastrelte ma a sladký mi bude odpočinok!

Eszterházyho vojaci vidiac pána svojho vystretého, razom zosňali svoje pušky, namierili ich a Hussein s blaženým úsmevom nepočítanými guľami prestrelený klesol na chladnú mrtvolu svojho pána a vypustil dušu.

*

Grófa Ladislava Eszterházyho, 26-ročného vífaza, odviezli do Kis-Mártona do rodinnej hrobky, janičiara ale pochovali vojaci Eszterházyho na bojišti.

V zámku na Fraknove dlhé časy opatrovali šisák, buzogaň a brnenie hrdinskou smrťou zahinuvšieho grófa, ako aj zbraň toho janičiara, a na jednej striebornej tabuli vyrytýma písmenami zvečnená bola táto udalosť.

Podáva: *Jozef Maszárík z Čachtíc.*

CHÝRNIK.

Pamiatka kráľovnej Alžbety. Dňa 10. septembra uplynulo desať rokov tomu, čo blahej pamäti uhorská kráľovna Alžbeta padla v obeť útoku jedného anarchistu. Smutný výročitý deň v hlavnom meste imposantným spôsobom zasvätili. Na verejné budovy vytýčili čierne zástavy a vo všetkých chrámoch odbavovali sa smútočné služby Božie.

Úradné hlavné služby Božie odbavovali sa v utorok 10. októbra pred poludním o 10. hodine v korunovačnom Mátiášovom chráme v Budíne. V hlavnej svätine postavili katafalk, ktorý bol ozdobený címerami kráľovnej a panovníckymi odznakmi. V laviciach svätiny sedeli: ministerpredseda dr. Alexander Wekerle, minister orby Ignác Darányi, štátny sekretár gróf Ján Hadik a Alexander Popovics, ministerský radca Kornel Abrányi, hlavný mešťanosta Budapešte Koloman Fülepp, hlavný policajný kapitán D. Boda, podžupan stolice peštianskej

A. Fazekas, ministerskí radcovia, rektori a dekáni budapeštianskych vysokých škôl, vicekonsuli cudzích štátov a budapeštianski hlavní dôstojníci spoločnej armády a honvédstva. Služby Božie odbavoval vysvätený biskup dr. Medard Kohl za veľkej asistencie kňazstva.

V budínskom zámokom kostole o 9. hodine predpoludním bolo rekviem, ktoré odbavoval dvorný opáťfarár Karol Kanter. Na rekvieme prítomní boli úradníci zámokého kapitanátu a nádvornického úradu.

Vo Viedni z príležitosti výročitého dňa smrti cisárovnej a kráľovnej Alžbety jeho veličenstvo ráno v krypte chrámu kapucínov vyhľadal hrobku svojej manželky a modlil sa pri nej. Na sarkofagu je veľa vencov. Vo všetkých viedeňskych chrámoch odbývaly sa smútočné služby Božie. V kostole Hofburgu odbývalo sa rekviem, na ktorom bol prítomný aj jeho veličenstvo s členami panovníckej rodiny. Na rekvieme prítomní boli rakúski ministri v úplnom počte a veľa dvorných a štátnych hodnostárov.

Knieža-primas v Budapešti. Kardinál knieža-primas Klaudius Vaszary v sprievode vysväteného biskupa dra Medarda Kohla a svojho dvorného kňazstva navrátil sa z Ostrihomu do Budapešti a teraz stále bude sa tu zdržovať.

Diamantová sv. omša nitrianskeho biskupa. Nitriansky biskup Imrich Bende v nedeľu 8. septembra slúžil svoju diamantovú omšu. V tento deň bolo totiž tomu 60 rokov, čo bol vysvätený za kňaza. Z príležitosti svojej diamantovej omše arcipastier na udržanie močonokského mníšskeho kláštora udelil 20.000 korún, na popravenie platu spevokolu a hudobného sboru stolného chrámu v Nitre 10.000 korún a zoborský vinohrad za 6000 korún kúpil pre mníšsky kláštor v Nitre. S týmto obnosom dosiahol blízko pol milióna korún čítajúcu summu, ktorú poslal na posilnenie katolíckych škôl a na cirkevné ciele daroval.

Veľký požiar v Rábe. V Rábe (Győr) dňa 10. septembra o 10. hodine predpoludním chytil sa parný mlyn Backov. Oheň sa tak veľmi širil, že veľká budova čoskoro celá stála v plameni. Väčšia časť robotníkov ušla so životom, osem ľudí ale zahynulo. Krem toho traja ľudia sú nebezpečne a asi dvanásť ľahšie ranení. Že požiaru padlo v obeť toľko ľudských životov, to zapríčinil strach ľudí v prvom okamihu nebezpečia a nedostatočné vystrojenie hasičov. Keď sa mlyn chytil, jedna časť robotníkov ušla z horiacej budovy, ale tí, čo boli na horných poschodiach, zčiasťky nevedeli čo robiť, zčiasťky nezbadajúc veľké nebezpečie, mysleli na hasenie a zahynuli. Príčinu ohňa nepodarilo sa istotne ustáliť. Čo sa týče ťažko ranených ľudí, z týchto dvaja sotva ostanú pri živote. Škoda činí jeden a trištvrte milióna korún.

Sňatok pred popravením. Z Petrohradu oznamujú, že Sergej Siňavský, ktorého súd odsúdil na smrť, lebo mal účasť v sprisahani proti cárovi, dňa 2. septembra sosobášil sa vo väzení s Katarinou Parkinovou. Na druhý deň ho potom popravili.

Dar kráľa. Jeho veličenstvo kráľ z príležitosti jubiläuma sv. Alžbety, ktoré sa bude odbyvať v Prešporku, v prospech tam založiť sa majúcej detskej útulne arcikňažne Izubelle poslal 30.000 korún.

Cárska loď na zátoni. Jachta ruského cára «Standard», na ktorej sa bavila celá cárska rodina, pri Hangöve na finských vodách práve keď sa blížila ku pobrežiu, vrazila do skaly — Minister pri boku panovníka o nehode cárskej jachty «Standard» oznamuje nasledovné podrobnosti: Jachta dňa 10. septembra popoludní pohla sa z Trasunvertu do Aböva. Loď sprevádzaly torpedové korvety. Dňa 11. septembra loď predpoludním o pol 12. hodine v Jungfrisunde zakotvila. Popoludní cársky pár so svojimi deťmi a sprievodom šiel na suchú zem, aby sa prechádzal. Popoludní o 3. hodine potom loď znova sa pohla na cestu pod vedením jedného finského loďného konduktora. Od polostrova Hanik na západ pri ostrove Gonsar loď vrazila do jednej na mape neoznačenej z mora vyčnievajúcej skaly, tak že jej prostredná časť ostala trčať na skale. Ponevác polohenie lode bolo nebezpečné, cárska rodina a sprievod prešli na loď «Asia», kde strávili noc. Na vyslobodenie «Standardu» hneď porobili poriadky. Z Revalu a z Hangöva pýtali lode, aby pomáhali pri vypumpovaní vody tečúcej cez diery do cárskej lode a pri zapchaní diery. Dôstojníkom a mužstvu nestalo sa nič. Dňa 12. septembra cárska rodina prešla na medzitým došlú loď «Alexandra» a na tejto cestovala ďalej. Cárska rodina sa veľmi dobre cíti.

Fabrika na chlieb. Finančný výbor hlavného mesta vo svojom zasadnutí minulé dni vydržiavanom odhlasoval na zariadenie mestskej fabriky na chlieb potrebných pol milióna korún. V tejto otázke rozhodlo konečne valné zhromaždenie, ktoré sa vydržiavalo dňa 19. septembra. Žiadúce by bolo, aby si valné zhromaždenie tento plán osvojilo, čo je pravdepodobné. Ale nová ustanovizeň len vtedy bude zodpovedať svojmu cieľu, keď chudobný ľud stále bude vedieť zaopatriť lacným a dobrým chlebom. Preto fabrika na chlieb nemôže byť obchodným podnikom, lebo s každodenným chlebom chudobného ľudu neslobodno špekulovať. Hlavné mesto len za toľko môže predávať chlieb, koľko ho jeho upečenie stálo a ani o babku drahšie. Mestskú fabriku mienia postaviť na rohu Bitúnku a Mester-ulice. Denne upiekli by 25.000 kilogrammov chleba a zariadenie fabriky mesto bude stáť 525.000 korún. Z múky číslo 7 budú piecť chlieb a kilo budú dávať za 20 halierov. Ale v mestskom chlebe bude len 35 percentov zemiakov a nie 200 percentov ako v doterajšom pekárskom chlebe.

Podpálený obchod s miešaným tovarom. Z Kaposváru oznamujú, že v obci Szakály-Högyész dom tamojšieho kupca s miešaným tovarom Benjaminä Kuptera neznámi páchatelia udajne z pomsty podpálili. Oheň sa tak rýchle šíril, že na ratovanie nedalo sa ani myseľ. Manželka a dve deti kupca zhorely. Vyšetovanie je zavedené.

Chýry zo Spiša. V obci Szepesszentpál zostal učiteľom Jozef Lója, ktorý doteraz v obci Nagysolymár účinkoval. — V Lubici dňa 26. augusta 3 domy s bočnými staviskami zhorely. — Jeho veličenstvo najjasnejší kráľ pohorelcom v Gňazdoch 5000 korún poslal. — V Levoči dňa 30. augusta zhorela bijáreň; i dva kone zahynuly. — V obci Merény sa 4-ročné dievča menom Anna Cseh v potoku utopilo. — V Kacvine za okresného notára jednohlasne vyvolili Kolomana Pongrácza, stoličného účtovníka v Starej Vsi. — V mesiaci auguste vydal podžupanský úrad 143 cestovných passov. — Vo Veľkom Slavkove notársky pomocník Alexander Buzáš so sosbieranými porciami zutekal. — V Hrabušiciach dňa 3. septembra v noci tri domy a tri plné stodoly zhorely, jedna krava a jedno teľa tiež zahynuly v ohni. — V Novej Vsi teraz nielen v sobotu, ale aj v utorok je trh, v utorok bez statku. — Barón Karol Jungenföld, krajinský ablegát staroveského okresu, 300 korún poslal nešťastlivým pohorelcom v Gňazdoch. — V Strážkach pri Kežmarku jeden besny pes dňa 1. septembra pohrýzol predstaveného železničnej stanice a jeho dievča. Všetkých troch odviezli do Budapešti do Pasteurovho ústavu. — V Jakubovanech ustanovil tamojší výbor, aby doterajšia obecná škola bola odteraz náboženská, to jest grécko-katolícka. Sláva tamojším povedomým katolíkom. — V Nižnom Šmeksi bolo do 29. augusta 749, v Šmeksi bolo do 31. augusta 3990, v Tátralomnici bolo do 30. augusta 1631 hostí. — Od 25. augusta do 2. septembra bol u nás veľmi pekný, teplý čas, ľudia za tieto dni mnoho sosbierali z poľa, za tým dva dni bez prestania padol dážď a dňa 5. septembra nastala taká zima, že aj sneh padol, vrchy byly celkom biele ako v zime.

Nebezpečný nádenník. Policajt Koloman Békey minulé týždeň v noci počul na námestí Franca Liszta veľký hluk, ktorý dvaja bijúci sa ľudia, nádenník Michal Kenyeres a tlačiar Eugen Berger robili. Policajt zakročil proti nim, ale Kenyeres vrhol sa i na policajta, hodil ho na zem a začal sa s ním rvať, keď konečne len pomocou jedného vojaka sa podarilo utíšiť nezbedného nádenníka. Policajt chcel zúriaceho človeka zaviesť na políciu, ale tento na Andrásyho ceste sa vyslobodil z rúk policajta, ktorého udrel po sluche, tak že sa policajt potočil. Nádenník sa nato pustil na útek, ale vojak bežal za ním. Keď utekajúci videl, že ho vojak prenasleduje a chce chytiť, aj s týmto sa pustil do bitky. Vojak bol ale obratnejší a svojim bajonetom tak udrel Michala Kenyeresa po hlave, že tento naskutku spadol a teraz ho v Rochusovej nemocnici opatrujú. Policia proti nezbednému človekovi pre násilie spáchané proti vrchnosti a rušenie poriadku zaviedla prísne vyšetovanie.

Nebezpečná loď. Na hamburgskej parolodi «Cardoca», ktorá teraz priplavila do Hamburgu zo Santosu, našli veľa zdochlých potkanov. Z vyšetovania vyšlo na javo, že potkani zdochly na pestis. Preto loď postavili pod zátvor a desinfikovali.

Americký veľvyslanec a vystahovanie. Rakúsko-uhorský veľvyslanec washingtonský Ladislav Hengelmüller nateraz chodí v stolici trenčianskej a v spoločnosti nadžupana Valera Smialovszkého a podžupana Schwertnera študuje príčiny vystahovania. Veľvyslanec zavíta aj do turčianskej, liptovskej, spišskej, šarišskej a abaujskej stolice.

665 hadích hláv. Z Levoče píšú, že vo Spiši sa tohto roku zmije natoľko rozmnožily, že vrchnosti za každú hlavu zmije vypísaly 50 halierov odmeny. Od 15. apríla do 1. septembra vykántrili 665 zmij.

Prekazený útok. Pastier Ivanec v Liptovskom Bielom Potoku (Liptófehérpatak) chcel minulé dni spáchať útok dynamitom. Ivanec dopustil sa väčšieho lesného priestupku. Ružomerský hlavný slúžny Zoltán Peregslényi s nadlesným Francom Schmidtom šiel do obce. Už na počiatku pojednávania Ivanec sa vyzývave choval a počas vypočutia vytiahol z vrečka dynamitový patrón a chcel ho v izbe rozhodiť, aby takto vyhlásenie rozsudku prekazil. Pritomní Ivaneca ale chytili. Pastier pre násilie spáchané proti vrchnosti odvedený bol do väzenia ružomerskej súdnej stolice. Teraz vedie sa vyšetrovanie, kde vzal Ivanec dynamitový nábitok.

Cenné papiere na povale. Z Košíc píšú, že vo Forgáčovskom paláci v hlavnej ulici, ktorý teraz renovujú, na povale našli robotníci jeden plátený balík, v ktorom boli staré cenné papiere. Cenné papiere odovzdali vrchnosti. Zavedené je vyšetrovanie, že komu najdené cenné papiere prináležia.

Zkaza jednej huty. V obci Regéc (stol. zemplínska) minulé dni tamojšia dávna sklená huta celkom zhorela. Oheň sa tak rýchle šírila, že robotnícke domy a sklady okolo huty sotva vedeli oratovať. Zhorelá huta bola jednou z najstarších priemyselných podnikov krajiny. Viac než pred 200 rokami spolu s regéckym panstvom bola vlasnosťou Rákóczyovskej panovníckej rodiny. Hutu znovu postaví.

Nešťastie v americkej bani. V americkej bani Las-Esperantes (štát Texas) udal sa veľký výbuch plynu. Následkom katastrofy 25 ľudí prišlo o život a vyše sto robotníkov bolo ranených. Následkom výbuchu potom povstal oheň, tak že 200 robotníkov nevedelo už ujsť. ačkoľvek ochranné práce hneď začali, predsa mnoho robotníkov zahynulo.

Holič a kellnerka. Holičský pomocník Ludvik Széman už od dlhšieho času dvoril Karolíne Pollákovéj, kellnerke v hostinci na ceste Kráľovnej Alžbety pod číslom 51. Aj minulé dni večer prišiel do hostinca a spolu si upíjal s kellnerkou, ktorej konečne navrhol, aby si vzali život, lebo že i tak nemôžu byť šťastliví. Dievča sa usmialo a vstalo od stola. Széman nato zaplatil a odišiel. Deva kradmo za ním pospiechala a videla, že Széman vytiahol revolver z vrečka. Prijdúc na Hajčársku cestu, Széman spozoroval dievča, načo revolverom na ňu namieriac, skríkol:

— Stoj, lebo strelím!

V nasledujúcom okamihu už aj vystrelil. Guľa tra-

fila nohu dievčata, ktoré hneď spadlo. Nato tade idúci vrhli sa na Szémána a vyrvali mu z ruky revolver. Strieľajúceho holiča jedon policajt odvedol na hlavný kapitanát. Széman sa tam tým bránil, že vraj seba chcel zastreliť. Policia ho zatkla. Rana Karolíny Pollákovéj nenie nebezpečná.

HOSPODÁRSTVO.

O vystahovaní.

O ničom sa doposiaľ toľko nepísalo a nerečnilo, ako o vystahovaní. Počuli sme stá príčin, ktoré ženú ľud robotný do cudziny a udávajú sa tiež aj rady, s ktorými dalo by sa odpomôcť tejto veľkej chorobe. Najznamenitejšia rada medzi všetkými je, aby sme ľud naučili rozumne a intenzívne hospodáriť a aby vláda prevádzala múdru hospodársku politiku. Že je tomu tak, dokážem to s tým, keď pozornosť ctených čitateľov obrátim na príčiny anglického a nemeckého vystahovania a na hlavné zásady hospodárskej politiky týchto dvoch krajín.

V Anglii počiatkom novej doby len v malom počte bolo vidieť znaky vyvandrovaní, lebo najmä tí rýchli, ktorých pre vieru a pre politiku prenasledovali. Hospodárske príčiny vystahovania len na začiatku minulého stoletia sa ukazovali. V tom čase žili v Anglicku zemepáni, poddaní a malí priemyselníci. Zemepáni sa zdržovali v mestách, ľud ale gazdoval na vyárendovaných malých hospodárstvach. Celá Anglia, Škócia a Irsko pozostávaly z malých árend. Odrazu však počal sa vyvíjať malý priemysel. Vynalezli zhotovenie ocele, valcovanie železa, robenie kamenných nádob atď. Počal svoju prácu železničný rušeň, mechanický tkáčsky stroj. Priemyselnícke dielne počali zväčšovať a v mestách bydlíaci anglickí zemepáni, nemajúc iného zamestnania, zostali priemyselnými podujímateľmi.

Nastal taký pohyb v Anglicku, akého predtým nebolo. Do veľkých miest vedúce cesty hemžily sa od otrhaných sedliackých žien, ktoré vedúc svoje drobné deti, usilovaly sa v priemyselných a fabrických sídliskách peniaze zarábať. Zarábaly už šesteročné deti. A najviac prác priemyselných vykonávaly ženy a deti. Čo to ale malo za následky? Že fabriky lacno pracovali a takrečeno sypaly peniaze. Bývalí zemepáni pripravili o celú hodnotu tú malú árendu, ktorú im sedlač platila a potravné články pre svojich robotníkov dovážali zo zámořských kolónií. Takto vyšli na vnivoč anglickí sedliaci. Žena a deti odobraly chlieb otcovi, ktorý mal svoju rodinu vydržiať. Tento nevediac árendu platiť, pán ho vyhodil von. Za časov kráľovny Viktorie 4 milióny malých roľníkov vyvandrovalo a z týchto 3 a pol

milliona vyhnaní z pozemkov vlastní gazdovia a na tento spôsob počet obyvateľov Irska od roku 1840. do 1900. z ôsmich millionov klesol na štyri. Anglicko zrieklo sa hospodárstva a ešte dovŕuť neprišlo do rovnováhy, lebo ročite 250.000 vysťahovalcov posielali do Ameriky.

Z Nemecka z prvoti tiež len prenasledovaní vandrovali do Ameriky. Roľníci len v päťdesiatich rokoch počali sa ta hrnuť. Nemecký zemepán nenasledoval anglického. Zostal vojenským dôstojníkom a úradníkom, práve tak robil ako aj naši veľikáši a zemani. Sedliak ale zostal sedliakom. Rozdiel medzi zaostalými sedliakmi a medzi učenými priemyselníkmi zo dňa na deň rástol a sedliak nebol iným, ako poddaným kupca a priemyselníka, lebo zákon nedal malému roľníkovi žiadnu prednosť hospodársku, len farchy váľal naňho. Poneváž ale videl sedliak, že v meste voľnejšie a lepšie môže žiť než na dedine, ta vandroval, ako ale už ani tam nebolo miesta, hrnuli sa sedliaci do Ameriky. Za tridsať rokov viac millionov sedliakov vyvandrovalo z Nemecka do Ameriky a roku 1881. blízko trisťtisíc ľudí sa vysťahovalo.

V tejto dobe obrátila sa kocka. Zadlžení a zdarebáčení nemeckí zemepáni prebudili sa z ľahostajnosti. Naučili sa, že v terajšom čase len v kupeckom duchu možno hospodáriť a počali pracovať. Kamenisté, piesočnaté a neúrodné zeme s umeleckým trusom obrátili na úrodné, takže tieto plané zeme donášajú dva razy lepšiu úrodu, ako naše dolnozemske. A táto práca, a toto hospodárenie všeobecné uplatnilo sa v celej krajine, tak že nemecká ríša sama chová svojich 60 millionov obyvateľov jak s chlebom, tak aj mäsom a nenie utisnutá na cudzí dovoz. Z druhej strany zase hospodáriť toľko práce dajú priemyselníkmi, že tí ľedvi stačia zodpovedať potrebám. Hospodárstvo vyvinuje sa zároveň s priemyslom, čoho dobré následky cíti celé obyvateľstvo. Po tomto v nemeckej ríši v deväťdesiatich rokoch prestalo vysťahovanie, ba v novšej dobe sem sa sťahujú chudobní ľudia jak z Uhorska, tak aj z iných krajín.

Z dejov európskeho vysťahovania tomu by sme sa mali naučiť v Uhorsku, aby sme doma udržali tie stáťtisíce robotníkov, ktoré uchodia ztadiťto, to sa ale stane len vtedy, jestli vyvinieme poľné hospodárstvo zároveň s priemyslom. Tu ale nemôže byť vzorom našim jednostranná priemyselnícka Anglia. Vývin Spojených Štátov a Nemecka o tom svedčí, že dobrobyt ľudu len spoločné vyvinutie hospodárstva a priemyslu poistí V Amerike aj najchudobnejší robotník vie, že môže byť boháčom, keď sa naučí po anglicky. U nás to nechcú uznať, čo búria Slovákov proti štátnej reči. My teda to povedomie musíme dať ľudu, že nie politika, nie národniarstvo a nie socialdemokracia je základom jeho blahobytu, lež učenosť, usilovnosť, sporivosť a intenzívne hospodárenie. Ľud náš nech menej politizuje, nech nevyhrňa rukávy za hlúposti kadejakých kriklúňov, lež nech sa učí gazdovať od nemeckých hospodárov. Synov svojich nech nenúti na panské stavy, kde zlenivejú a sú

na obtížnosť chudobe, lež nech ich posielali do hospodárskych škôl. Akonáhle ľud náš bude životaschopný a udrží celú hospodársku moc vo svojich rukách, tak bude bohatý a nebude vandrovať do Ameriky. *Gazda.*

DOPISY.

Z dekanátskeho okresu starovesského.

Pochválen Pán Ježiš Kristus.

Velactený Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie týchto mojich riadkov v našom «Krestane».

Známo je už cteným čitateľom nášho u nás všeobecne obľúbeného «Krestana», že náš veľkomožný pán dekan, prépošť a farár mafašovský vo Spiši Jakub Hilay zomrel.

Náš osvietený pán biskup dr. Alexander Párvy vymenoval na jeho miesto za dekana hanušovského pána farára, okresného tajomníka a škôldozorec, Petra Kravca. Že to vyznačenie sa nestalo nehodnému, svedčia o tom nasledujúce odrobinky jeho doterajšieho účinkovania. Nový pán dekan pre svoju všestrannú spoločenskú účinnosť, pre svoju vzdelanosť a láskavosť všeobecnú úctu požíva. Za krátky čas svojho škôldozorstva sa usiloval, aby učiteľské stanice okresu diplomovanými učiteľmi či učiteľkami zaplnené boly, čo sa mu — chvala Bohu — aj podarilo. Ku hmotnému napomoženiu svojich veriacich a okolitých obcí založil v Hanušovciach potravný a úverkový spolok, ktorému pod jeho dozorstvom tak ide dobre, že v susednej obci v Relove už aj filiálku má. Aby zubožený ľud ešte lepšie vymanil z pod moci židovskej, vykonal pre hanušovský konzum otvorenú krčmu a relovskú obecnú krčmu do prenájmu (do árendy) vzal pre hanušovský konzum. Pre hanušovský kostol zadovážil za svoje vlastné peniaze peknú sochu svätého Antona Paduanského a veľmi napomáha zvlášte nemocných. Ku pozdvihnutiu a zvelebeniu slávy Božej založil z hanušovských gazdovských dievčat cirkevný spevokol, ktorý on sám aj vedie a tak šikovne, žeby hanušovské speváčky so svojim krásnym viachlasovým spevom aj slečinky v klobúkach nejedneho mestečka zahaňbiť a predísť mohli.

Daj Bože, aby nový pán dekan aj zdarne uskutočnil mohol, čo si za program ustanovil: v celom okrese za česť a slávu Božiu i za dušné a hmotné dobro ľudu pracovať.

My katolícki veriaci prajeme mu všetko dobré od Boha, aby túto hodnosť mnoho rokov zastupoval.

S kresťansko-ľudovým pozdravom. *Jeden veriaci.*

Korneuburg. (Dolné Rakúsko.)

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Mnohovážny Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie tohto môjho dopisu v našom «Krestane».

S boľastným srdcom musím na vedomie dať mojim milým rodákom, že tu v Dolnom Rakúsku robotnícky ľud naporad odtrhuje sa od svätej katolíckej viery. Tomu je ale len tá ošklivá socialdemokracia na príčine. Táto záhuba šíri sa po všetkých stranách. Aj v dielni nášeho pána bol práve teraz rok štrajk. Ale veru socialdemokrati s jejich štrajkom veľmi málo dosiahli, iba to, že teraz v sobotu o jednu hodinu prvej zastavujeme prácu a že dostávame o jednu hodinu menej platu. Náš pán je veľmi dobrý a spravodlivý, ani na celom okolí neplatia tak dobre, ako u nás. Jeden nádenník dostáva 2 koruny 40 halierov na deň pri 10-hodinovej práci. Ktorí robia od kusa, vyrobia si každý týždeň 26 do 30 korún. Vzdor tomu ale proti našemu kresťanskému pánovi počuť medzi robotníkmi jednotajne to heslo, aby všetci robotníci pristúpili ku socialdemokratickej organizácii. Potom vraj už bude dobre. No, ďakujeme za takú dobrotu. Vieme my dobre, že kde socialdemokrati panujú, tam nenie žiadnej spravodlivosti, ani bázne, ani kázne, tam panuje to najsurejšie otroctvo. Robotníci, čo patria ku socialdemokratickej organizácii, nechodia nikdy do kostola a na ulici síšli by sa radšej so sataňom z horúceho pekla, ako s katolíckym duchovným. Úfame sa, že to medzi naším ľudom v Uhorsku ešte neprišlo tak ďaleko. Náš robotnícky ľud v Uhorsku nech sa pridrža kresťanskej ľudovej strany a kresťanského socializmu. Socialdemokrati nech každý robotník vyhýba ako tej najnebezpečnejšej pliaga a keď mu pošlú socialdemokratické, alebo týmto podobné noviny, nech ich hneď odhodí, tak ako to ja robím. Najväčšia a najnebezpečnejšia zkaza nášeho robotníctva je červená socialdemokracia.

Kresťanský robotník.

***

Rendva (stol. tekovská).

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Ctený Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie týchto mojich riadkov v našom «Krestane».

Z našej malej dedinky môžem s úprimným polutovaním len to napísať, že sa u nás ešte vždy niekoľko ľudí nachodí, čo čítajú tie noviny, ktoré tak hrozne ubližujú osvieteným pánom biskupom a velebnému duchoventvu katolíckemu. Títo ľudia trpia zaiste na vľechu tmu, že nevedia posúdiť, ako neslušne a kresťanov nehodne konajú. Mali by si vziať príklad od židov. Žid nikdy nebude čítať také noviny, čo brizgajú na jeho rabína. Mnohí kresťania ale, čo podporujú noviny, ktoré cirkevnú vrchnosť a kresťanské náboženstvo znevažujú, sú horší, ako židia. Toto nech si dobre zapamätajú všetci, čo sú tñk veľmi zamilovaní do tých, viacej socialdemokratických, ako kresťanských novín.

Úroda bola u nás obstojná, vinice ale veľmi nám kántri filoxera.

Obyvatelia našej dedinky pridržajú sa pevne kresťanskej ľudovej strany. V tomto nech nás nasledujú všetky dediny. Bude to len k jejich dobrému. *Rendvan.*

Záhuba nášeho ľudu.

Cieľom všetkých kresťanských pohybov je brániť ľud pred každou záhubou, ktorá ho mravne a hmotne na vnivoč obracia. Za terajších časov nič tak záhubne a v každom ohľade zkažonosne neúčinkuje na náš ľud kresťanský, ako úžera. Jednotlivé druhy úžery ku výstrahe ľudu predostreme na krátko v nasledovnom.

K lepšiemu porozumeniu úžery siahnuť treba do dejepisu sveta a pohliadnuť na udalosti asi pred 2000 rokami. Keď tieto udalosti povážime a predložíme si tú otázku: Prečo bolo zpuštené sväté mesto Jerusaleem a kráľovstvo židovské prečo zaniklo? Na otázku túto rimanskí a židovskí spisovatelia v jejich knihách odpovedajú nám takto: «Ľudia sa stali nepriateľmi jeden druhému, ba bohatí a veľkého vplyvu ľudia utláčali, využítkovali, vyžierali chudobných a keď bolo treba brániť sa proti vojsku rimanskému, úbohý ľud rozpadol sa na stránky, ľudia vraždili jeden druhého. Sväté mesto Jerusaleem padlo a židovstvo rozptílené bolo po celom svete». Toto pravda vzťahuje sa na židovstvo prastarých časov, keď ale celkom vecne uvažujeme účinkovanie terajšieho židovstva, musíme aj o tomto povedať to isté, bo veď aj toto utláča, využítkáva ľud, nadovšetko skrze úžeru. Kto sa chce o tom presvedčiť, nech sa rozhliadne najprv v ktorejkoľvek dedine.

Dedina je to hniezdo, v ktorej začína židovstvo tú najhnusnejšiu úžeru prevádzať. Ako sa to stáva? Príde do dediny žid s malým batôžkom. Prvé je, že si skliepok vyárenduje, zariadi ho s chatrným tovarom, ktorý bárs aj na úver vezme od svojich pribudzných. Vie všeliaké cesty a onedlho dostane trafikku a mimoriadnym spôsobom aj licenciu na vymeriavanie liehových nápojov. Príde ku nemu babka kúpiť si oleja, alebo soly, nemá ale peňazí, tu prívetivý nový sklepník dá jej aj bez peňazí žiadané veci, pýta a vezme ale za tovar, ktorý stojí 3 do 5 krajciarov, ošitku žita. Babka má žita dosť v ko-

more, ved sa urodilo a gazdu nemá doma. Keby ale vedela, že to žito, čo sklepník od nej pýta, viacej je hodno, ako trochu oleja a soly, dačo by mu ho dala. Takto špekuluje nový sklepník s babkami. Zavčas rána príde gazda do nového sklepu na pohárik pálenky. Sklepník vie o ňom, že nenie ten najposlednejší v dedine, pustí sa s ním do reči, vychvaluje ho, šmajchluje mu a pri tom nalieva jeden kalištek za druhým. Gazda pije, ani sám nevie koľko. Tak to trvá 4 do 5 rokov, čo gazda pije a sklepník píše duplovanou kriedou. Konečne žiada sklepník od gazdu peniaze a to v taký čas, keď ich najmenej má. Nastane pravota, nasleduje exekúcia a sklepník ná licitácii odpoly za darmo kúpi gazdov majetok. Za niekoľko rokov sklepník, ktorý prišiel do dediny s batôžkom, má viacej domov, kopu rolí, syna dá vyučiť za lekára alebo za fiškála, je bohatým gruntovným pánom. Sedliacki gazdovia zmizli, ani meno neostalo po nich. Kde židovstvo bohatne, tam chudobneje ľud hmotne a upáda aj mravne. Smutné príklady toho najdeme v bársktorej dedine.

Pohliadnime ďalej, ako začína židovstvo remeslo úžerníctva v mestách.

Mestá majú takú pôdu, na ktorej židovstvo tiež veľmi ľahko zbohatne. Príde do mesta chudobný židáčik. Vyučil sa ako-tak dajaké remeslo. Aby ale bol chudobným, malým remeselníkom, to mu je proti srsti. Dá sa na kupectvo. Oстане agent na zbožie alebo handlé. Čo stvárajú takéto agenti na zbožie s úbohými roľníkmi po trhoch, to netreba spomínať, vie to každý, aj to je známo, že keď sa taký agent vyzná dobre pri miere, v čas odobierania kúpeného zbožia vyrobí si dosť pre seba i pre početnú rodinu. Ako ale prevádzajú remeslo úžerníctva: handlé a krčmári? Handlé si kúpi starú káru a devlu o troch nohách, niekoľko chybných plechových hrncov a všeliakého tovaru, samá smeť a pofel. S týmto sa vezie po dedinách s písťalkou, alebo bez písťalky a dostane za to: žita, jačmeňa, kukurice, husacieho peria, staré železo, niekedy aj kurence. Mnohokrát sa trať, že aj ukradnuté veci. Nejednen bohatier, čo má teraz paláce v hlavnom meste a vyvaluje sa po hodvabných kanapách, kupoval voľakedy zajačie kožky a začal s písťalkou po dedinách. Z čoho zbohatnul? Z úžery. Židovských krčmárov dostatočne pozná

každý. Mnohým rodí sa víno v pivniciach. Zákony bránia síce víno falšovať. Takýchto maličkosťí sebe židovský krčmár nevšima. Má on ku všetkému svoj spôsob. Hlavná vec je, aby ľudia jeho víno pili. Nech si je ono čisté alebo falšované, jemu je to všetko jedno. Ako židovský krčmári s čistým vínom zachodia, to sa ani netreba pýtať. Od svojho pokolenia sú nepriatelia krstu, víno ale krstíť nikto tak dobre nerozumie, ako židovský krčmári. Hroznú úžeru prevádzajú židovský krčmári s vínom. Vedia o tom vyprávať tí úbohí viničiari, čo sú prinútení svoju úrodu židovským krčmárom predávať. Velkokupectvá na víno nachodia sa u nás, bohužiaľ, skoro všetky v židovských rukách. Čo to má za následky? Uhorské vína mali voľakedy veľký chýr pred cudzozemskom. Cudzozemskí kupci ich hľadali a veľmi dobre platili za ne. Teraz? Uhorské vína z cudzozemska málo hľadajú a zle za ne platia. Že naše víno nevedia odpredať a že nemajú ceny, na príčine je tomu židovské velkokupectvo. Následkom tohoto trpí celé krajinské hospodárstvo. Ani roľník, ani viničiar nemôžu sa pohnúť. Za každým krokom stíha ich úžera židovstva, ako nám to dokáže nasledujúce:

(Pokračovanie.)

Ovocinárstvo vo vestenickej doline.

Aby vo vestenickej doline a okolí zanedbané ovocinárstvo čím skorej sa zmohlo, prevelebný pán *Štefan Paska*, farár veľko-bielický, zase zaslal prosbu na vysoké ministerium orby, žeby dalo jabloňové štepy malým gazdom lebo zdarma, alebo jeden po 10 halierov. Štepy prídu pre nasledujúce obce:

Nagybélis	980	štepov
Felső-Vesztenic	1690	«
Alsó-Vesztenic	830	«
Szkacsán	732	«
Szk.-Hradistye	450	«
Nyitra-Nádas	610	«
Nyitra-Szucsány	1426	«
Bélaudvarnok	1275	«
Racsic	969	«
Súhrnom	8962	štepov

Upozorňujeme občanov vyš spomenutých obcí, že v zime štepy od škody zajacov najistejšie tak zachráni, jestli tieže od zeme asi na jeden meter vysoko do jakéhokoľvek papiera zakrúti a papier na štep špagátom, alebo likom uviažu, aby ho vietor rozmotaf nemohol.

K povšimnutiu.

Dňa 3 ho septembra odcestovalo vyše 100 pútnikov do Svätej Zeme, ktorí ta už aj šťastlive dorazili. Je ale veľký počet takých, čo z rozličných príčin nemohli účasť brať na tejto prvej ceste. Niže podpísaný podnik ako riaditeľstvo púte do Svätej Zeme, na 25. novembra sriaďuje pre týchto druhú krajinskú púť, pri ktorej do ohľadu berú aj chudobnejšie triedy, pošastilo sa pre tieto vyjednať mimoriadne výhodné ceny, tak že bárs komu umožnené je súčasťniť sa na druhej krajinskej púti do Svätej Zeme, jejžto program podávame s týmto v nasledovnom:

Smer cesty:

Budapest—Belgrád—Sophia—Konštantínopol—Smyrna—Beyrouth—Jaffa—Jeruzalem a zpiatky.

Odchod dňa 25. novembra roku 1907.

Návrat dňa 21. decembra roku 1907.

Ceny súčasťnenia:

Loď a železnica:	I. trieda	900	korún	so	zaopatrením.
" " "	II. trieda	700	"	"	"
" " "	III. trieda	350	"	"	"
Paluba	III. trieda	230	"	bez	zaopatrenia.

Podrobným programom ochotne poslúži riaditeľstvo púte do Svätej Zeme.

Uhorský cestovný podnik úč. spol.
Budapest, IV., Eskü-ut 3.

Odkazy redakcie.

P. Dopisovateľ Sz. Veľmi nám je ľúto, že sa list opozdil. Zasláné uverejniť môžeme len v budúcom čísle. Pekne ďakujeme.

P. Dopisovateľ A. K. Netrzeplive čakali sme článok. Dnes konečne prišiel. Požehnaj Vás Boh.

P. L. Moyš. Haligovce. Ponosujete sa vo «verejnej hovorni «Lud. Novín», že tiež aj v 42. čísle «Krešťana» bol ste napadnutý. «Krešťan» sa nezaobera s nápadami jednotlivých osobností. Katolícke kňazstvo napádajú vždy «Ludové Noviny», do ktorých píšete.

**Zadovažujte predplatiteľov pre
«Krešťan-a»!**

Ceny potravných článkov.

V Budapešti, 17. septembra.

Úradne značené ceny za 100 kilogramov. *Pšenica*: tiská K 21'35—23'30, stolnobelehradská K 21'85—22'80, pešťianska K 21'55—23'00, báčska K 22'35—23'30. — *Raž*: prvotriedna K 18'95—19'25, druhotriedna K 18'75 do 18'85. — *Jačmeň*: prvotriedny K 15'85—16'05, druhotriedny K 15'65—15'85. — *Ovos*: prvotriedny K 16'40—16'60, druhotriedny K 16'10—16'50. — *Proso*: K ———. — *Kukurica*: Kor, 13'60—13'80. — *Repica*: K ———.

Múka pšeničná:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K	18'00	17'60	17'10	16'70	16'10	15'70	15'30
		č.	7	7½	8		
		K	14'50	13'30	9'70		

Za 50 kilogramov i s vrecom.

Drobné otruby: K 7'10, hrubé K 7'30.

Ďateľinové semä: čistené K 132'00—140'00, lucerna čistená K 116'00—120'00 za 100 kilogr.

Zemiaky: (hornouhorské) ružové K 4'20—4'30, žlté K 4'80—5'00 za 100 kilov.

Strova: Fazula veľká biela K 17'00—18'50, miešaná strakavá K 14'00—15'00. — **Hrach**: nelúpaný K ———, lúpaný K ———. — **Šošovica**: čistená K 50'00—75'00. — **Konopné semä**: K 26'00—27'50. — **Mak**: K 70'00—72'00. — **Rasca** (kmín): Kor. 85'00———. Všetko po 100 kilogr.

Slivy: bosenské (100 kusové) K 00'00—00'00, srbské (100 kusové) K 00'00—00'00.

Lekvár: srbský K 00'00—00'00, slavenský K ——— do ——— za 100 kilogr.

Petrolej: Fiumánsky krištálový K 40'00, fiumánsky White-Star (***) K 33'00 za 100 kilogr.

Koloniálny tovar: *Cukor* v klobúkoch K 76'00 do 76'50, kockový K 78'00—78'50, žltý K 76'00—76'50 za 100 kilogr.

Sviňská masť: budapešťianska K 155'00—156'00, vidiecka K 000'00—000'00.

Slanina: mestská 4-kusová K 130'00—131'00, 3-kusová K 134'00—135'00. vidiecka K ——— za 100 kilogr.

Špiritus: Raťinovaný odanený vo veľkom K 161'50 do 162'50. Denaturalisovaný, ku priemyselným účelom jeden barill 54'00—54'50.

Vajcia: prima uhorské K 84—86, podlejšie K 82 do 84 jedna kystňa, obsahujúca 1440 kusov vajec, vo veľkom.

Maslo: k čaju K 2'60—2'80, k vareniu K 1'50—1'80, syr 12—20 h., všetko v kilogramoch vo veľkom.

Drúbež (hydina) živá. Husy k pečeniu K 6—10; kurence k smaženiu K 1'30—1'50, kurence k pečeniu K 2'00—2'60, sliapky na polievku K 2.70—3'00 za jeden pár.

Veľmi pekná ozdoba!

Zaznačená vzorka.

Zákonná ochrana.

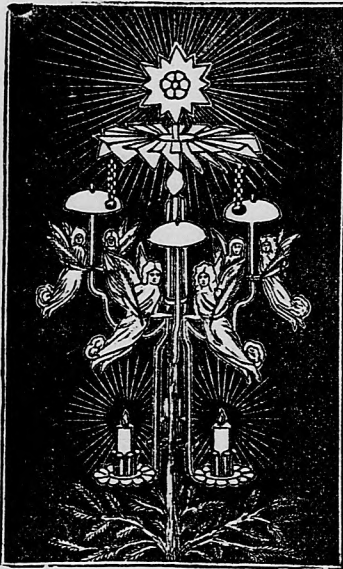
Najkrajšia ozdoba vianočného stromu

mnou opravený

I. čísla blisklavy anjel zvonček k vianočnému stromu.

Celkom z kovov, 6 pozlátených anjelov, 30 cm. vysokých. Záruka za dokonale dobré pôsobenie.

Dá sa hneď upevniť na najmenšom a najväčšom vianočnom strome. Na stôl postavený dá sa upotrebiť ako stolový zvonček. Postavený na teplé kachle účinkuje aj bez plameňa sviečky. Teplá trocha sviečok pohne hýbajúce sa kolečka stroja a kroz tri opravené ocelové paličky udrú na tri zvončeky dajú príjemný strieborný zvonový hlas mladých i starých povzbudiac k vianočnej pobožnosti. Cena s obalením a úpravou za kus kor. .50.

36 kusov kor. 57.50

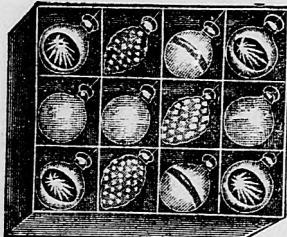
50 kusov kor. 77.50

3 kusy kor.	4.25
4 " " " " " " " "	5.80
6 kusov " " " " " "	8.00
9 " " " " " " " "	12.00
12 " " " " " " " "	15.00
24 " " " " " " " "	29.00
36 " " " " " " " "	43.50
50 " " " " " " " "	50.00
100 " " " " " " " "	112.00

2. čísla ten istý anjel zvonček ku vianočnému stromu v najľahšom a najkrajšom niklovanom vystavení krútenými zvončkami, s tromi krásne skvejucimi sa striebornými lamettkvetami, ktoré vo zapolení svieč zazraňo krásne paprsky vylučujú. — Cena v balíku s úpravou upotrebenia za kus kor. 2.—

3 kusy kor.	5.50
4 " " " " " " " "	7.25
6 kusov " " " " " "	10.50
9 " " " " " " " "	15.50
12 " " " " " " " "	20.25
20 " " " " " " " "	39.50
100 kusov kor.	150.00

Najnovšia ozdoba vianočného stromu zo skla!

12 kusov vyberateľných dľa veľkosti a vystavenia predmetu K —40, —60, —70, —80, 1.—, 1.20, 1.50, 2.—, 6 kusov v zaobalení dľa veľkosti predmetov K —75, —90, 1.—, 1.20 Lametta (anjelské vlásky) zo striebra alebo zlata, obálky po K —10, —10. — Orechový drôt 100 kusov K —20. Sklenené guľkove retiazky 1 1/2 m. dlhé dľa veľkosti guľiek K —90, —95, 1.20, 1.40. Malé sviečky k vianočnému stromu, 24 kusov v kartone K —50, väčšie 15 kusov v kartone K —58. Svietničov tučet K —50.

Vianočná odmena.

Každý ctený odberateľ, ktorý od 1 septembra do 30. novembra vliste objedná u mňa na raz tovaru v cene aspon do 40 korún ako vianočnú odmenu dostane ovo mňa zdarma 4343 čísla alarmbudičov hodiny s ožiarenými v noci číslami.

Vymienka je dovolená peňaze sa tiež navracajú riziko je teda vytvorené.

Tovar sa rozposiela s poštovou dobienkou alebo pri predbežnom doposlaní peňazi. Objednat najlepšie je na postovej ponauke, alebo v liste s poštovou dobienkou. Pri objednaní v liste treba označiť či sa žiada zasielka s poštovou dobienkou alebo či sú peňaze užodoslané s poštovou poukazkou V zájme každého objednávateľa leži, objednanie previesť do 15 decembra poštový úrad pre veľký obchod nenie v stave zasielky vždy na čas vybaviť.

Objednávky za včasu treba poslať.

Na prvo fabriku hodín Ján Konrád čis. a kr. dvorný liferant Brúx 1999 (Čechy).

Prosíme žiadať si náš hladný cenník s viacej než 3000 vyobrazzeniami, ktorý každému ocholne zdarma pošleme.

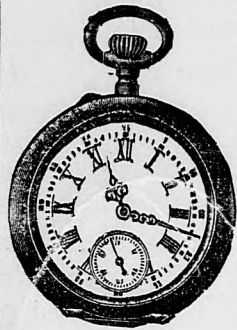

Ziadajte si cenník

Zdarma a bezplatne zašlem môj, v slovenskej reči, bohaté ilustrovaný cenník, ktorý viac než 3000 obrazov obsahuje rozličných hodín, zlatých a strieborných predmetov ako aj hudobných nástrojov. — Svajcarsko pôvodný systém Roskopf patent K 5, Registrované «orel» Roskopf nikel remontoar K 7.

I. hodinová fabrika čis a k. dvorný doposielateľ

Hans Konrád Brúx No. 400 (Cesko.)

5 korun

pôvodné svajcarské Roskopf stroju, privilegované anker remontoir-hodinky s masívnou začlonou struny. Svajcarske anker dielo s olovemon ochrannou značkou v niklovej obalke so šaruir prikrivkou (odinky idu 36, nie 12 hodin) s peknými pozlátenými ručičkami najpresnej vyzkúmané so zárukou 3 rokov kus po K 5.—, 3 kusy K 14.—. Ručičky za minuty K 6.—, 3 kusy K 17.—, v cenníku veľký výber.

7223 čis'a toholka na peňaze kus z jasno tmavej saffian kožky s toholakou na drobne peňaze, štyri oddiely, s niklovou zátkou 9 cm. dĺžky, 6 cm. šírky K 1.50

7202 čislo locná dobrá toholka na peňaze kus, z dobrej hladkej kožky, s pevnou koženou zátkou, 4 oddiely, s tubolkou na papierové peňaze s 3 zátkami 9 cm. dĺžky 6 cm. šírky K 1.35.

Lepšie toholky na peňaze K 1.85, 2.10, 2.80, 3.10, 3.50, 3.80, 4.20 a vyše.

Prosíme žiadať s cenníky

!!! S 16 prvými vyznačeniami !!!

Ludvik Kállai motor dielňa

Budapest, VI., Gyár-u. 28.

(Staré čislo domu VI., Gyár-utca 50. č.)

Odporuča pri uplnej záruke

benzin-motore ku mlynom a iným priemyselným podnikom, tak-čaz

elektrické benzinlokomoty stroje ku mlatbe

s dvojím vystrojením ku čisteniu.

!! Úplná záruka za viborné mlatenie !!

!!! Jedina novota !!!

!!! Najjednoduchší a najdokonalejší mlátebný stroj pritomnosti !!!

Bez strojnika lahko k vedeniu bár ktorým gázdom aj medzi domami slamou krytými. Cieľom rozšírenia týchto najnovších strojov vymieňajú sa staršie parostroje.

Osobitná trieda pre stroje poľného hospodárstva ako:

parostroje, mlyny, rajtare, stroje k mlateniu a ku siatin adt.

O nedostyžiteľnej zvláštnosti týchto strojov pogaáva zpravy: P. baron Jozef Kemény, Maros-Németi (Sedmo-kradsko). P. Tóth Péterbagi, Csantavér (Stol. Bács.)

Cenník na žiadosť zdarma a franko.

Na predaj

Majetok ležiaci v Nemes-Ludrove na pol hodiny od Ružomberku (stol. Liptov.) pozostáva 51 katastrálnych jochov. 47 jochov obnášajú role. 2 jochy zahrad a 2 jochy pasienky. Na majetku stojí 8 stavani. Na dotazy ochotne odpovie a vysvetlenie dá **Štefan Rakovszky**, Liptó-Nagy-Selmec.

Darmo a franko

posielam na žiadosť môj cenník s viac než 3000 obrazmi rozličných solidných strojov hudobných. Cis. a král. dvorný dodavateľ

Ján Konrád

vývozný dom hudobných nástrojov Brúx č. 487. (Čechy). — Školské husle bez sliacka K 4.80, 5.50, 6.—, 7.60. K tomu sliáčok K —.80, 1.—, 1.80. Citary. harmoniky atd. na sklade. — Riziko vytvorené! — Výmiena povolena alebo navratenie peňazi.

Oznamy prijíma

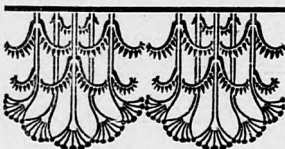
administrácia

Pri objednávkách na naše ohlasy, prosíme odvolávať za vždy na náš časopis.

„Krest'ana“

BUDAPEŠT,

Szentkirályi-ül. 28/a.

Na predaj

v mestečku Csengeri (Szatmárská stolica) 190 katastrálnych jochov role I. triedy; v ednam kuse alebo na parcele. Jeden jah po 1000 korún. Prostredaici od meňeni. Dalšie vysvetlenie dá majiteľ Gustáv Hénel, Arvavártaja, Arvamegye.